

Darwin News

L'Informatiu dels primats

Nº 19, 2023

La figura de Jordi Sabater Pi

Creating a microclimate for
marmosets and tamarins

Darwin a Cap Verd.
Estudi dels *Chloroebus sabaesus*

La ley estatal de protección animal

DARWIN

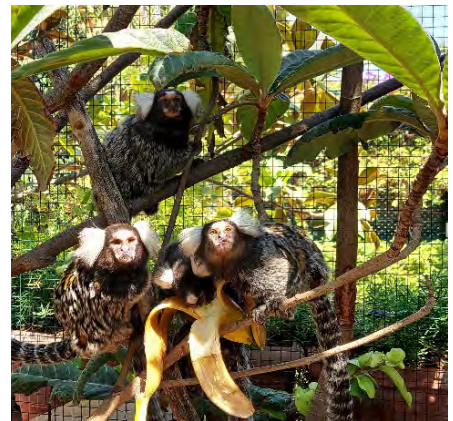
Organització Internacional per a la Preservació de Titís i Tamarins

www.darwin.cat

Idiomes Darwin News: català i castellà

SUMARI - SUMARIO

- .Creating a microclimate for marmosets and tamarins. The exemple of the Darwin 02
- .8th Iberian Primatological Conference, 2022, University of Barcelona, Spain 03
- .Jordi Sabater Pi. Centenari del seu naixement 04
- .La figura de Jordi Sabater Pi. Seguint el traç estel·lar d'un gran dibuixant 05
- .Darwin al Cap Verd. Estudi sobre el *Chloroebus sabaesus* 12
- .Els padrins i els seus fillols. Els titís i tamarins de Darwin, inspiració pels nens 21
- .Sobre la ley estatal de protecció animal. Opina Carme Méndez, presidenta de ADDA 22
- .La cara i la creu de les illes Fèroe:
 - Cara: La natura salvatge 28
 - Cruz: El Grindadráp 38

Direcció i edició: Montserrat Ubach i Tarrés

Primatologia: Cecília Veracini, **Santuària:** Raúl Cabrera,

Corresponsalies: Laura García Broto, **Assessoria:** Anna Mulà,

Institucions: Margarida Genera, **Informàtica:** Rafael López

Redacció: Departament de Premsa Darwin. darwin@darwin.cat www.darwin.cat
Barcelona - ISSN 2013-5289

Fotografies originals: Reservats els drets de reproducció i divulgació

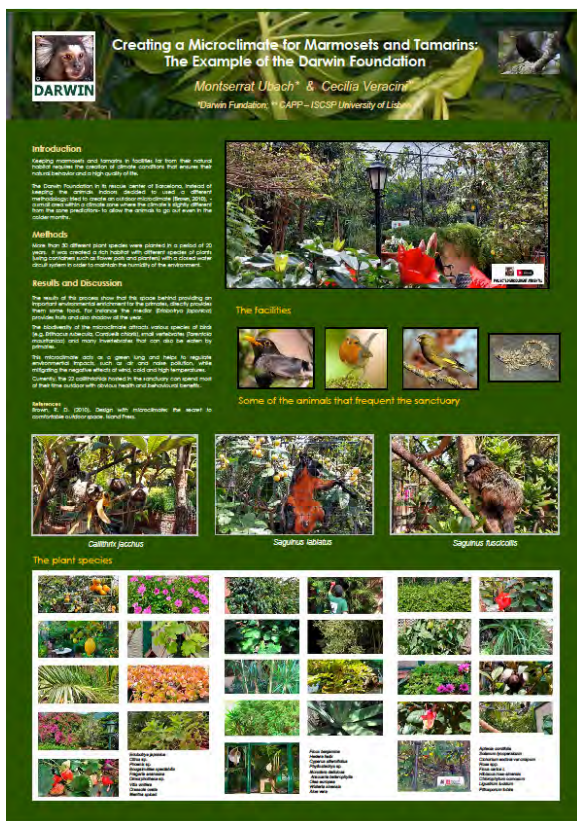
DARWIN

**Organització Internacional
per a la Preservació de Titís i Tamarins**

CREATING A MICROCLIMATE FOR MARMOSETS AND TAMARINS. THE EXAMPLE OF THE DARWIN

Montserrat Ubach Tarrés (1) & Cecilia Veracini (1,2)
 (1) Darwin Foundation, Barcelona, Spain. (2) Centre for Public Administration and Public Policies (CAPP) - ISCSP, University of Lisbon, Portugal.

Abstracts of the 8th Iberian Primatological Conference, 5-8 October 2022, University of Barcelona, Spain

Darwin rep el suport de l'Ajuntament de Barcelona pel "Projecte d'Enriquiment ambiental", que hem tingut ocasió de donar a conèixer al món de la primatologia internacional a través de la prestigiosa *Iberian Primatological Conference*.

Des d'aquí el nostre agraïment a l'Ajuntament de Barcelona i a tots els primatòlegs i assistents al congrés que s'han interessat per aquesta novadora iniciativa urbana.

Resum del treball

Mantenir els titís i tamarins en instal·lacions allunyades del seu hàbitat natural requereix la creació de condicions que garanteixin el seu comportament natural i una alta qualitat de vida.

La Fundació Darwin i el seu Centre de rescat de Barcelona, a més de les instal·lacions interiors pels animals, ha donat gran importància a la part enjardinada i ha creat un microclima exterior i un hàbitat ric amb diferents espècies de plantes (utilitzant contenidors com tests i jardineres) que inclouen un sistema de circuit d'aigua per mantenir la humitat de l'ambient.

Actua com un pulmó verd a la ciutat i ajuda a regular els impactes ambientals, com la contaminació atmosfèrica i acústica, alhora que mitiga els efectes negatius del vent, el fred i les altes temperatures. S'ha anat plantant diverses espècies vegetals en un període de més de 20 anys. Actualment n'hi ha més de trenta. Els resultats d'aquest procés mostren que aquest espai, a més d'oferir als primats un important enriquiment ambiental, els proporciona aliment que poden prendre directament dels arbres, com ara els fruits del nispro (*Eriobotrya japonica*). La biodiversitat del microclima atrau diverses espècies d'ocells, per exemple, l'*Erithacus rubecula* i el *Carduelis chloris*, i petits vertebrats i invertebrats que conformen aquest microclima i l'enriqueixen. Els *Callithrichidae* allotjats al santuari poden passar la major part del temps a l'aire lliure amb beneficis evidents per a la seva salut i comportament.

Imatges del 8th Iberian Primatological Conference.

Foto superior: Montserrat Ubach i Cecilia Veracini, Columna dreta, amb Margarida Genera i Oriol Sabater.

JORDI SABATER PI

Centenari del seu naixement

La trajectòria científica de Jordi Sabater Pi (1922-2009) ha estat àmpliament reconeguda. Va ser un pioner de la primatologia a Catalunya, un referent de l'etnologia i un dels primers científics del món en l'estudi dels primats al seu hàbitat natural.

Jordi Sabater Pi va morir el 12 d'agost de 2009. Una pèrdua que tots vam plorar, tant per la categoria del científic com per l'ésser humà que ens va deixar. Va ser Membre d'Honor de Darwin en vida i segueix sent-ho a títol pòstum.

Ens va oferir la seva amistat i suport, ens va animar a seguir amb el nostre treball i va compartir moments emotius amb nosaltres i amb els nostres titís i tamarins, que va visitar en diverses ocasions.

En una d'aquestes visites va escriure al Llibre d'Or de l'entitat:

Amb satisfacció ben profunda accepto ser Membre d'Honor de l'organització Darwin per a la preservació i conservació de titís i tamarins. Tot el que es faci encaminat a la protecció i coneixement d'aquests parents llunyans nostres és encomiable. Endavant i per molts anys.
Jordi Sabater Pi. 16.12.2004.

Ha fet 100 anys del seu naixement i avui el recordem com mai. I ho fem a través de l'article, escrit especialment pel Darwin News, que li dedica Margarida General, amiga i prestigiosa prehistoriadora i arqueòloga.

Gràcies Margarida.

Montserrat Ubach
Presidenta Fundació Darwin.

A JORDI SABATER PI (1922-2009). Seguint el traç estel·lar d'un gran dibuixant de la natura

Margarida Genera i Monells (1)

- (1) -Institució Catalana d'Història Natural (ICHN).
- Institut Català d'Espeleologia i Ciències del Karst (ICEK)
- Associació de Ceramistes de Catalunya (ACA)

Margarida Genera a la Witwatersrand Medical School, Johannesburg, l'any 1998, fent lliurament del seu llibre "Els nostres orígens" al prestigiós paleontòleg Phillip Tobias.

Accepto de molt bon grat la invitació de l'amiga Montserrat Ubach, a participar en aquesta edició de la revista Darwin News, honorant la figura del gran científic i divulgador de les Ciències de la Natura, Jordi Sabater Pi, encara que sigui tan sols amb uns senzills mots, però que brollen directament del cor.

Quan ens fem grans, se sol passar balanç de la pròpia vida. En aquests darrers temps, tan complexos, difícils i, alhora, tenyits d'una intensa tristor per la pèrdua de tantes persones estimades, alguns de nosaltres ho hem fet més sovint, encara. Per sort, en aprofundir en el passat, descobrim vells records, que ens encoratgen a continuar sempre endavant -aferrats a la terra- com molts dels nostres predecessors, entre ells, Sabater Pi.

En el meu cas, l'any 1956, en plena infantesa vaig tenir el privilegi de viatjar a l'Àfrica, juntament amb les meves germanes bessones i els nostres pares. Fou tot una experiència inoblidablej. Per això, ser capaç -avui- de fer memòria de la vida en aquell continent, Àfrica, és un gran regal. Però, encara ho ha estat més arribar a conèixer molts decennis - més tard- la figura de Jordi Sabater Pi, que d'alguna manera no sols em va permetre tractar temes fascinants relacionats amb l'evolució humana, sinó també rescatar moltes de les velles imatges mig desdibuixades, que havien quedat ocultes -en el meu interior- sobre un país, que amb aparença de petita i/o gran "meravella", era realment tan hostil i dur per als arribats de fora, sobretot en aquells temps.

Ara bé, la majoria de nosaltres, no solament hi varem viure feliços, sinó que recordar-ho sempre resulta com un petit somni viscut ben "desperta".

El Dr. Jordi Sabater Pi, hi va romandre molts anys, però de forma exemplar i paradigmàtica, copsant els petits detalls, investigant i documentant sistemàticament tots els elements que l'envoltaven.

Gràcies al seu llegat científic, ara podem aprofundir en molts aspectes gairebé ignots sobre el medi natural, coneixent molt millor la conducta dels Primats i -en conseqüència- saber quelcom més de nosaltres mateixos.

La vida, allí transcorria voltats de petits animalons, que eren gairebé sempre alguna espècie de primat. Jo vaig tenir-ne un. El "tití" que el meu pare va comprar a un venedor ambulat, un parell de dies després de la nostra arribada a Bata.

Es va convertir en el meu company de jocs. Altres persones tenien un ximpanzé i el "vestien" amb pantalons com si fos un més de la família, però lligats pel coll, mentre que era molt freqüent veure com els nadius traginaven alguns exemplars de simis que havien capturat, com si tot això fos tan normal.

Autor de les fotos: Josep Genera i Bartolí.

Columna dreta. Foto superior: La Margarida acaronant un ximpanzé "disfressat d'humà". Observant, darrera, la mare amb la Berta als braços, una de les dues bessones.

Foto inferior: Un comprador a la porta de la factoria que es trobava al final del carrer on vivia la família Genera-Monells, mostrant una captura recent de macaco. Possiblement el transportava en el cistell trenat que es veu a la imatge.

Foto esquerra: La Margarida amb la Núria, una de les germanes petites, jugant amb el "tití" a la terrassa de la seva casa a Bata, Guinea Equatorial.

Nota de la redacció: Els titís i tamarins només viuen a Amèrica Central i Amèrica del Sud, però és molt freqüent que la gent d'arreu en digui "tití" a qualsevol mico de mida petita, sigui de l'espècie que sigui.

Amb aquest petit aclariment intento descriure una realitat, que ja aleshores a la mirada d'un infant observador i sensible, semblava surrealista i menyspreable pel poc respecte vers aquells éssers de la natura tan propers a nosaltres.

Per totes aquestes raons, considerem tan valuoses les aportacions Sabater Pi, en els camps de la ciència i de l'art, a més de la seva contribució en fomentar el sentiment d'estima en la preservació i conservació de l'entorn, inexorablement lligat amb la vida i al desenvolupament de la nostra espècie.

Pel que fa a la trajectòria professional de Jordi Sabater Pi, des del seu naixement a Barcelona, l'any 1922 fins al seu decés el 2009, distingim quatre grans etapes, de les quals aquí només ens referim a les dues centrals, en tractar-se directament de la seva activitat professional i científica, que conec més directament.

Foto: Josep Genera i Bartolí.

La Margarida i les seves germanes al Centre d'Ikunde, contemplant l'exhibició de dos treballadors amb una serp "cerasta". Així és com va perdre la vida en Lluís de Lassaletta. Doncs, la serp aquell dia no estava per "jocs"

Jordi Sabater, nat a Barcelona, l'any 1922, el 1940 va viatjar a l'illa de Fernando Poo, avui, Malabo, amb la finalitat de treballar en una plantació familiar, circumstància que li permeté entrar en contacte directe, fins i tot, de forma immersiva en els ambients selvàtics, aleshores pràcticament desconeguts. Molt aviat, es dedicà apassionadament a l'estudi d'alguns primats i llur medi natural, inclosos els humans nadius, animals i plantes, que anava registrant a través d'apunts i dibuixos fets amb tot detall.

L'any 1958, l'Ajuntament de Barcelona el va contractar com a conservador del centre d'Ikunde, situat a pocs quilòmetres de la ciutat de Bata, capital de la Guinea equatorial, aleshores encara colònia espanyola, poc després de la mort, el desembre de 1957 -a causa de les mossegades d'una serp verinosa- del seu fundador: Lluís de Lassaletta Delclòs (Barcelona 1922- Bata 1957). Lassaletta, juntament amb el seu germà Josep M^a, havien arranjat aquest espai com a lloc d'estada transitòria dels animals que havien capturat, a fi d'anar-los adaptant fora del seu un entorn, abans de traslladar-los a determinats zoològics

europaus, en particular, els de Barcelona i Madrid. Sorprenentment, el nostre retorn a casa -amb la mare i germanes-, l'abril del 1957, va coincidir amb el seu darrer viatge al continent.

La missió del nou centre era subministrar gran part dels fons zoològics, com abans es feia, però a partir d'aquell moment, també es proposava recollir elements d'interès etnogràfic, arqueològic i botànic per a les institucions barcelonines.

Uns nadius, l'any 1966, van vendre-li un petit goril·la albí, que va dur cap d'un temps al zoo de Barcelona. Molt poc després -aquest petit ésser tan especial, per no dir singular, és convertí en una de les icones més emblemàtiques del zoològic de la nostra ciutat.

L'any 1975, Sabater s'incorporà com a professor a la facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, on va arribar a ser-ne catedràtic. L'any 2000 va cedir a aquesta mateixa universitat, llur arxiu personal.

Finalment, va morir el dia 5 d'agost del 2009, deixant un gran nombre d'alumnes, amics i seguidors que l'admiràvem, a part del seu llegat científic, artístic i etnològic.

Fotos arxiu. A dalt Lluís Lassaleta Delclós (1921-1957) i Floquet de neu. A sota: El Dr. Jordi Sabater Pi fotografiant un goril·la.

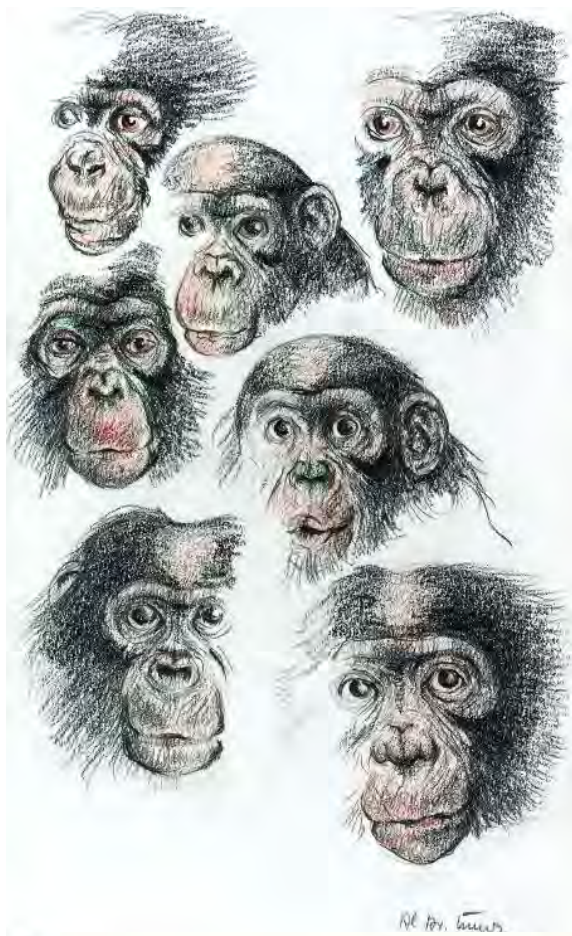
Ens vàrem conèixer personalment el març de 1978, arran del curs sobre *Primatologia*, impartit en el *Museu Arqueològic*, en el marc de l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona, dirigit pel professor Eduard Ripoll Perelló.

Molt poc més tard, es convertí també en un bon col·laborador de les activitats que es duïen a terme promogudes per l'ADAHUB (*Agrupació de Diplomats en Arqueologia Hispànica per la Universitat de Barcelona*) a través d'una exposició itinerant sobre "l'evolució de l'home," on es mostraven -entre altres objectes- la col·lecció de rèpliques d'hominíds que jo acabava d'adquirir a Kènia -sobretot els cranis més significatius, descoberts a les formacions de Koobi-Fora, al Llac Turkana- durant la meua estada a Àfrica oriental, en motiu del VIII Congrés Panafricà, el setembre de 1977 (P.A.C.P.Q.S. *Panafrican Congress of Prehistory & Quaternary Studies*).

Gràcies a disposar dels butlletins publicats per l'ADAHUB, (corresponent al de gener- març de 1979), hem pogut comprovar els temes i dates de les conferències impartides.

La del professor Sabater i Pi, que aleshores era conservador del Departament de Primats del Parc Zoològic de Barcelona i Professor de Psicologia Animal de la Universitat de Barcelona, impartida el 9 de novembre de 1978, versà sobre *El ximpanzé i els orígens de la cultura*, el mateix títol d'una de les seves obres publicades.

Si no m'erro va tenir lloc al Pau de la Virreina a Barcelona, on tractà de les capacitats cognoscitives d'aquest primat superior, tenint en compte els estudis llavors recents. Les capacitats estudiades foren el reconeixement de l'esquema corporal i noció de la mort, la capacitat comunicativa a nivell generalitzat, preposicional i abstracta, la capacitat de l'ús i la fabricació d'eines elementals, l'escassa incidència de l'incest primari, una certa capacitat estètica...

U
B

U
B Col·lecció Sabater Pi

Foto: Josep Genera i Bartolí.
La família visitant el Centre d'Ikunde

Així, doncs, en haver mantingut llaços d'amistat, enfortits per les idees, però també per la coincidència d'haver viscut un temps en el continent Africà (1956-1957) -sense aleshores haver-nos trobat- aquests vincles van transcendir fins i tot a les nostres famílies.

En el meu cas, em va permetre reviure amb intensitat, petits retalls de la nostra estada a Bata (Guinea), evidentment, amb durades i circumstàncies molt diferents. Uns dels records més profunds, succeeixen en el paratge d' *Ikunde*, de cromatismes brutals per la intensitat de la vegetació, després de la pluja. Sens dubte, fou el lloc, on més freqüentàvem -durant la nostra estada a Bata- moltes tardes del cap de setmana, ja que era l'únic indret, on gaudírem, tot aprenent sobre la vida i la seva gestació, immersos en un pluralisme cultural, replet de creences i rituals, per a tots nosaltres exòtics.

Aquell entorn, era capaç d'encendre fins a l'esclat, el potencial creatiu que duem tots -de vegades ocult- al nostre interior, recorrent al dibuix, com a expressió del fet vital i praxis d'un procés d'aprenentatge extraordinari.

Opino que una de les més grans aportacions de Jordi Sabater Pi, ha estat la constatació que la cultura no és exclusiva dels humans, ampliant així el concepte de fet cultural, a més de la seva capacitat com a gran divulgador científic. Doncs, comprovà que els ximpanzés no solament són capaços d'usar bastons per a atrapar termites amagades ens els troncs, sinó que a més transmeten llurs coneixements de generació a generació. Així mateix, va dissenyar tècniques que evitessin l'alteració de l'estat anímic dels simis en determinades circumstàncies inhabituals, durant les recerques.

Per tant, l'hem de considerar com el principal introductor de l'*etologia* o estudi del comportament animal a casa nostra. Pels avenços assolits, crec que ha estat mereixedor de molts reconeixements i premis que s'han atorgat a altres investigadors per temes de comportament dels Primats. Si més no, haurien d'haver estat compartits.

Un altre aspecte molt remarcable de la figura del Dr. Jordi Sabater Pi, i que el distingeix entre molts altres investigadors, és la seva *habilitat pel dibuix*, emprat com el llenguatge universal que permet no tan sols registrar, documentar i descriure determinats elements amb tot rigor, sinó també transmetre continguts de gran complexitat de forma intel·ligible a la societat en general, impregnant-los de sentiments profunds pel propi autor.

Com a petit homenatge, cloem aquests paràgrafs, recordant el nivell d'excel·lència assolit pel professor Sabater Pi, qui a través dels seus dibuixos, l'espectador pot deler de la gran bellesa plàstica i sentir l'emoció d'aprofundir en el coneixement d'aquests ésser tan propers a la nostra espècies.

En definitiva, la sensibilitat i tendresa de les seves representacions evocuen el desig de protegir i conservar la natura, tal com prodigà el seu autor amb vehemència i convicció al llarg de la seva vida.

Si havíem insinuat que dibuixar pot ser una manera d'*estimar la natura*, també el dibuix pot esdevenir una manera de *memoritzar la trajectòria terrenal d'una determinada persona* fins a l'eternitat.

DARWIN A CAP VERD

Estudi sobre el *Chlorocebus sabaesus*

Text i fotos: Montserrat Ubach i Tarrés

A la primavera del 2022, vam viatjar a l'illa de Santiago (Cap Verd) acompanyant la primatòloga i amiga Cecilia Veracini, amb la que compartim les tasques de direcció de Darwin.

Ceci es va avançar unes setmanes per a preparar la investigació de camp. Va volar directament des de Lisboa, on fa anys resideix i treballa com primatòloga docent a la Universitat. Simona Grazzini va venir d'Itàlia i vam agafar el vol juntes des de Barcelona, via Lisboa-Praia.

L'objectiu d'aquest viatge va ser la localització de poblacions salvatges de mones verdes (*Chlorocebus sabaesus*), investigar la seva interacció amb els humans i veure quin és el paper que juguen aquests primats en la biodiversitat de Santiago.

En el moment d'escriure aquestes línies, Cecilia Veracini es troba de nou a Cap Verd, aquesta vegada a l'illa de Brava, per a seguir la investigació de les poblacions salvatges dels *Chlorocebus sabaesus*.

Reproduïm seguidament el resum -traduït al català- del treball de camp a l'illa de Santiago, Cap Verd, presentat per Cecília Veracini, a l' *8th Iberian Primatological Conference*, organitzat per l'Associació Primatològica d'Espanya-APE, celebrat del 5 al 8 d'octubre de 2022 a la Universitat de Barcelona.

Cecília Veracini navegant per l'illa de Santiago.

Aspectes ecològics i culturals de la interacció humà primat - no humà a l'illa de Santiago (Cap Verd). Cecilia Veracini. Centre d'Administració Pública i Polítiques Públiques (CAPP) - ISCSP, Universitat de Lisboa, Portugal.

*Aquest article pretén discutir la interacció entre els humans i la mona verda (*Chlorocebus sabaues*) introduïda a Cap Verd des del segle XVI.*

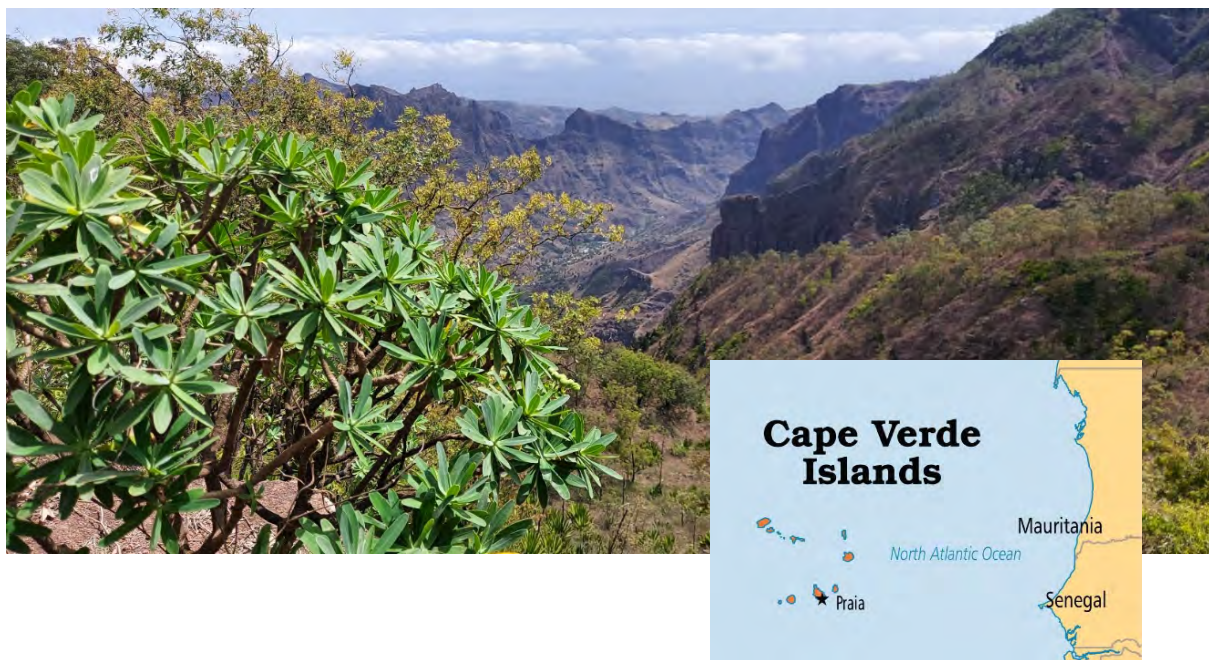
A causa de la importància de Cap Verd com a port estratègic del comerç atlàntic, probablement es van produir múltiples introduccions d'aquest primat a l'arxipèlag. Actualment, les poblacions salvatges de mones verdes es troben a les illes de Santiago i Brava. Les relacions entre aquests animals, considerats "lladres de collita" i la població local han estat negatives i sembla que han empitjorat en l'última dècada.

*A l'abril i maig de 2022 es va dur a terme una investigació a Santiago per entendre a) el tipus d'interacció entre humans i micos; b) el paper ecològic de *C. sabaues*. Es van realitzar entrevistes amb agricultors, guardaboscors, treballadors de comunitats locals i guies de camp, i es van recollir dades sobre la dieta i la distribució de *C. sabaues*.*

Les batudes de mones verdes és un tema denunciat per tots els entrevistats i per les autoritats locals. Gairebé tots apunten a la sequera prolongada dels darrers anys com una de les principals causes. Com a conseqüència, se les mata, se les menja o es captura per a vendre-les com a mascotes amb un benefici considerable.

Les dades preliminars sobre ecologia mostren que les mones verdes tenen un paper important en la biodiversitat de Santiago.

La república de Cap Verd és un estat sobirà insular d'Àfrica que es troba a l'oceà Atlàntic, en front de les costes senegaleses. L'integren deu illes volcàniques que formen part de la Macaronèsica, conjuntament amb les Açores, les illes Canàries, Madeira i les Illes Salvatges.

Cap Verd és famós per la seva cultura criolla portuguesa-africana, la seva música tradicional y les seves nombroses platges.

L'illa més gran és la de Santiago, on es troba la capital actual, Praia, i on vam desenvolupar la nostra activitat primatològica. Es caracteritza per l'existència d'una àmplia xarxa de barrancs i valls que pertanyen majoritàriament al massissos de Serra do Pico de Antonia (1.064 m de altitud) i Serra de Malagueta, la qual, amb 1.392 m és la cota insular més alta. Destaquen els seus imponents penya-segats costeres que arriben als 400 m d'alçada en alguns punts i que contrasten amb el litoral oriental, amb badies i platges d'arena negra.

Vam poder constatar l'absència de colades de lava recents i la poca presència de cons volcànics ben definits degut a les forces erosives que han actuat en les darreres etapes geològiques, lluny de la important acció

volcànica que hi ha hagut darrerament en altres illes de l'arxipèlag, com ara, Fogo. També ens va cridar l'atenció algunes valls en forma de U que mostren l'antiguitat geològica en front de les que segueixen tenint la forma clàssica de V.

Pel que fa el clima, les pluges solen ser força irregulars. Entre agost i novembre arriben els monsons i tenyeixen el paisatge de verd, principalment a la Serra de Malagueta. Però fa uns anys que Cap Verd està patint una forta sequera i aquest fet i que l'activitat agrícola de l'illa és molt important, sembla que ha acabat afectant el comportament de les mones verdes i la seva interrelació amb els humans.

Cal tenir en compte que el mill i els "feijoes" són una font d'alimentació crucial per a la població, com també ho és l'agricultura de tipus tropical (mangos, plataners, cocoters, canya de sucre, mandioca, etc.) que es cultiven a las valls proveïdes de recursos hídrics. La falta de pluges afecta les fonts d'aliment més altes i apartades de la població i invita a les mones a baixar a les valls a buscarles. Els conflictes entre primats - humans i no humans- està servit.

“Foto oficial de l’expedició”. D’esquerra a dreta: Simona Grazzini, Cecilia Veracini i Montserrat Ubach en un dels treballs de camp per a localitzar poblacions salvatges de *Chlorocebus sabaesus*.

Van ser unes setmanes intenses de treball en les quals vam recórrer, a tort i a dret, l’illa de Santiago, xerrant amb la gent, prenent notes, llogant algun guia dels poblets de muntanya amb bons coneixements del territori i de la seva fauna, baixant per barrancs interminables que donaven a platges bellíssimes amb una única sortida al mar, consolant-nos una a l’altra davant l’espectacle d’alguna mona abatuda pels gossos, entrenats especialment per a matar-les, o d’alguna altra mona utilitzada com mascota, lligada amb un tros de corda per la cintura i pidolant aigua i menjar.

Per a il·lustrar aquestes activitats mostrem, a les pàgines següents, algunes fotografies de la nostra estada a Cap Verd i del contacte amb els *Chlorocebus sabaesus*.

La recerca de les poblacions del *Chlorocebus sabaesus* es va desenvolupar arreu de l'illa de Santiago, començant pels llocs on la Cecília Veracini ja havia tret informació de la població local. A la part muntanyosa, la gran quantitat de barrancs va fer que, anar d'un lloc a l'altra, fos entretingut i lent.

Per a localitzar i reportar la població salvatge de mones verdes, a Entrepicos de Redas ens va acompanyar el guia local Maice, capaç de veure un mico a centenars de metres de distància sense binoculars.

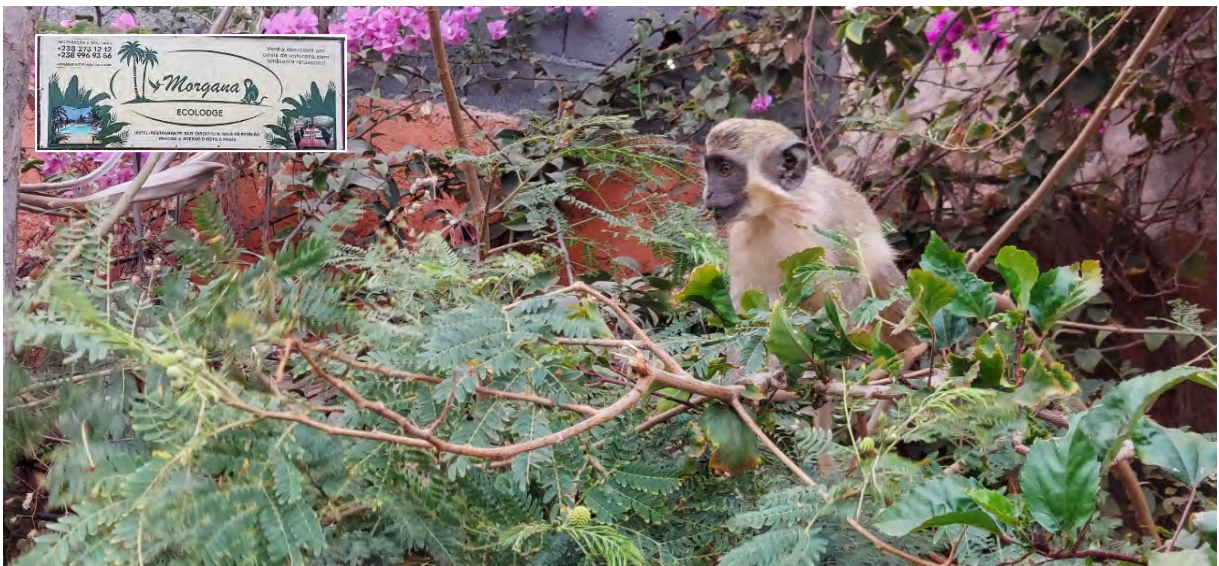
Per a poder dur a terme els treballs de camp previstos vam haver d'emprar tots els mitjans possibles de transport, com ara una atrotinada i fràgil barqueta de pescadors, sense salvavides ni res semblant, amb forats per tot arreu. Els havíem de tapar amb els peus i, de tant en tant, treure l'aigua amb un pot. El sol rostia. La mascareta Covid, ens va anar de perles. Vam arribar a port, sanes i estàlvies, quan el sol ja es ponia. Havia estat un dia profitós, ple de micos i aventures.

Cecilia davant una mona verda, morta, al mig del camí. Segons el caçador que passava per allà, ho havia fet un dels gossos de la finca veïna entrenats per aquesta funció. Cap senyal de mossegada. Ens vam quedar amb el dubte. Gossos i caçadors: els dos mètodes més emprats per a liquidar-les. En les altres fotos, micos utilitzats com a mascotes.

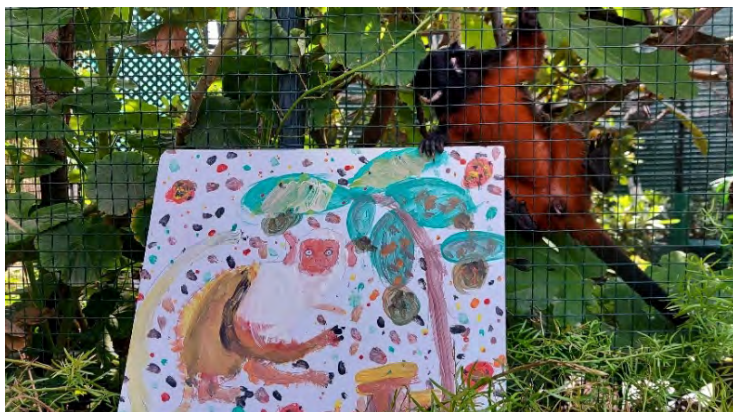
Visita obligada a Morgana, un centre de l'illa de Santiago que acull mones verdes procedents de rescats i donacions. I, com no, una entrevista amb el director per a bescanviar opinions, explicar el nostre treball i intentar arribar a col·laboracions. El suport local és molt important.

EL PADRINS I ELS SEUS FILLOLS

El titís com a font d'inspiració dels més petits

Autora: Queralt Olivas Palafolls, 9 anys

La Queralt és la "princesa" dels nostres titís i tamarins. Els hi té el cor robat, igual que la seva mare, Susanna. Un dia va dir-li "Mare, vull fer un regal a Darwin. Què podria ser? I perquè no dibuixes als

titís?" va dir-li Susanna. I dit i fet. A la classe de l'escola d'Art Contemporani Planeta Bea, on estudia, la Queralt va crear un preciós dibuix on no li falta de res: titís menjant nispros dels arbres, flors i,

sobretot -segons explica Queralt- molta felicitat i alegria, que va representar dibuixant puntets de tots colors. I el Makalú, que és el tití més xafarder del món, va repassar el dibuix de cap a peus i li va donar matrícula d'honor.

Autor: Samuel García Métoz, 7 anys

A l'escola li van dir al Samuel que dibuixés la seva família. I, en comptes de quatre membres, en va dibuixar sis! Quan li van preguntar qui eren aquells dos desconeguts, va dir que un era el seu tití i l'altre el del seu germà.

El Samuel i l'Isaac són els padrins més joves de Darwin. Els dos han nascut i viuen a Suïssa. La Laura, la mare, és una gran col·laboradora de Darwin amb la que hem seguit mantenint els mateixos lligams

d'afecte i amistat com quan vivia a Barcelona. El seu amor pels titís i tamarins de Darwin l'ha transmès al Samuel i a l'Isaac que no es perden fer-los una visita quan venen a casa els avis.

SOBRE LA LEY ESTATAL DE PROTECCIÓN ANIMAL

Opina Carmen Méndez

Carmen Méndez es presidenta de la Associació Defensa Drets dels Animals (ADDA), entidad con una larga trayectoria en la defensa y bienestar de los animales. Es también la portavoz de la Federació d'Entitats pro Drets dels Animals i la Natura (FEDAN) y miembro del Patronato de la Fundació Darwin.

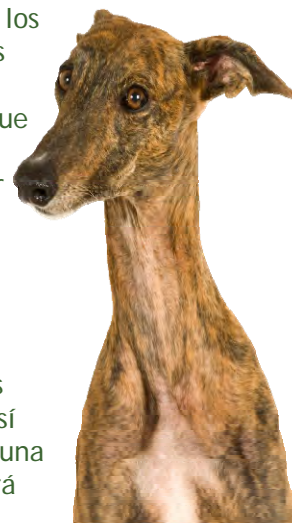
El 28 de marzo de este 2023 se ha aprobado la ley estatal de Protección de los derechos y el Bienestar de los Animales, que entrará en vigor el próximo 27 de septiembre.

Carmen Méndez, querida compañera “de fatigas” de tantos años, ha sido entrevistada para Xarxanet por el periodista Carlos Faneca.

El prestigio de Carmen a lo largo de toda una vida dedicada a la causa animal y su experiencia en normativas y leyes que los protegen, nos lleva a reproducir esta interesante entrevista para conocer su opinión sobre un texto aprobado que no parece convencer a nadie.

Se trata de una ley polémica al no incluir los perros de caza ni a los animales destinados a trabajos específicos que son, precisamente, unos de los que mayor protección requieren por el maltrato que reciben.

En esta entrevista Carmen nos aporta los puntos más débiles, así como los positivos de una ley que, asegura, “será de difícil aplicación

Se acaba de aprobar la Ley de Bienestar Animal. De forma general, ¿qué valoración hacéis desde ADDA?

Valoramos muy positivamente la aprobación de una normativa en el Estado Español que favorezca y homologue la protección de los animales. Muchas de las comunidades tenían una legislación muy insuficiente y obsoleta y, por tanto, había cierta desigualdad entre comunidades.

Los animales, sobre todo los de compañía, se mueven entre comunidades, y no podía ser que en algunos territorios, como en Cataluña o en Madrid, los animales estuvieran protegidos, pero al salir de estas zonas, y entrar en otras comunidades, perdieran la protección. Era necesaria una equiparación.

El texto tiene un redactado muy complejo. Hay capítulos en los cuales se nota que ha habido numerosas presiones y que ha intervenido mucha gente. Se contradice en algunas cosas, por lo que no es una ley que llene de satisfacción. Pero es un paso importante desde el punto de vista de la desigualdad que, como he dicho, existía en diferentes comunidades. Hacía veinticinco años que desde ADDA solicitábamos una ley de ámbito estatal que unificara los criterios de la protección de los animales en todo el territorio. En febrero de 1997 elaboramos el primer proyecto que propusimos para impulsar la ley.

El aspecto negativo, sin duda, es la exclusión de los galgos.

Exactamente, la discriminación de los galgos, ha sido muy, y muy negativa. Son animales que han quedado estigmatizados e indefensos: podrán ser maltratados, marginados y abandonados, como antes. Este aspecto ha restado, en buena parte, el mérito de esta ley. Nosotros, incluso, consideramos que es una ley que va en contra la ley.

No se puede dejar al margen y desproteger a unos perros respecto a otros. Es un agravio comparativo enorme.

A todo ello se le ha dado una “envolvente”, porque también quedan excluidos de esta ley otros animales, como los utilizados en distintos trabajos. Vemos de forma clara que esto se ha hecho para disimular el verdadero objetivo, que era el de excluir a unos perros que, precisamente, son los peor tratados y los que sufren más. Y con ello no queremos decir que todos los cazadores maltraten a sus animales, pero sí que un alto porcentaje de abandonos, maltratos y muertes de perros, provienen del mundo de la caza.

¿Cuál es la razón para excluir a estos animales de la ley?

Durante la elaboración del proyecto de ley hemos visto mucha presión de un lobby, como es el de la caza. Sin embargo, no sabemos cuáles fueron los argumentos que consiguieron convencer al principal equipo del gobierno, el PSOE. Es bastante desconcertante y no se entiende el hecho que PSOE y PP, dos partidos que nunca van en la misma línea, se pusieran de acuerdo en este tema y votaran conjuntamente. Se ha puesto en evidencia, de este modo, la debilidad política con determinados lobbies, como el de la caza.

Pondré un ejemplo revelador, hace unos años estuvimos batallando mucho porque en la renovación de la ley de bienestar de Castilla-La Mancha se quería excluir a los perros de caza. Finalmente, conseguimos que únicamente quedasen excluidos durante la caza, pero integrados en la ley el resto del tiempo. Esta excepción, fue aprobada bajo el mandato de Emiliano García-Page, presidente de Castilla-La Mancha. No obstante, este mismo presidente no se avino a replicar este detalle en la ley estatal exigiendo la exclusión total de estos animales.

Se habla de que podría haber una normativa específica que tratase de este aspecto.

Es casi seguro que aparecerá una normativa de este tipo. Pero suponemos que esta normativa estará adaptada a los intereses de los lobbies, en este caso al lobby de la caza.

Uno de los aspectos que has destacado es que, con esta ley marco, se unifican los criterios en todo el Estado. ¿Hay muchas diferencias entre las leyes territoriales?

Cada comunidad autónoma continúa teniendo competencias para legislar en materia de protección de los animales, sobre todo a los de compañía. Pero únicamente pueden hacerlo por encima de la ley estatal, que es de bases. Y esto es importante porque hay territorios en los que los animales están desprotegidos. Por ejemplo, era muy triste y muy injusto que un animal, por haber sido abandonado, fuera llevado a un centro de acogida, a una perrera o a una protectora y que, dependiendo de la comunidad autónoma en la que se encontrara, pudiera ser sacrificado. Ahora esto quedará prohibido en todo el Estado.

Referente a los derechos de los animales, Cataluña siempre ha sido pionera.

ADDA, siendo una de las pocas entidades animalistas existentes en aquel momento, presionó para impulsar la primera ley en el 1988. Se continuaban sacrificando perros, motivo por el cual solicitamos una de nueva. En el año 2003 se aprobó una nueva ley, en este caso con el condicionante de sacrificio cero, es decir, que no se podían sacrificar ni perros ni gatos por el hecho de haber sido abandonados. Este prerrequisito fue posteriormente aprobado en otras comunidades, como en Madrid o en Castilla-La Mancha. Y ahora la ley estatal de bienestar animal recoge el sacrificio cero, un hecho que es muy importante.

Dicho esto, actualmente la ley catalana no está más avanzada que la estatal, porque en la elaboración del texto ha habido una gran inspiración en las leyes más destacadas, entre ellas, la catalana. De este modo hay diversos puntos en los cuales la nueva ley mejora la que teníamos aquí. Ahora estamos viendo cuales son estos puntos y en que deberá adaptarse Cataluña para cumplir la ley estatal.

Dejando aparte la exclusión de los animales de caza, y a los animales de trabajo, ¿hay más puntos negativos?

Como es una ley con incongruencias e incoherencias, hay un punto positivo, que es la prohibición de circos con animales salvajes, pero a la vez es discriminatoria con los delfines. Incluso manteniendo su similitud con los circos, los delfinarios podrán continuar adiestrando delfines en cautividad. Lo mismo sucede con los zoológicos, que tampoco se han tocado. Suponemos que también ha habido presiones. Es muy negativo que continúen existiendo espacios con animales en cautividad. Los delfines, además, son animales muy inteligentes y sensibles, y los delfinarios no son lugares adecuados para ellos.

Por otra parte, hay ámbitos que en esta ley no se podían tratar, por encontrarse bajo el mandato de otras leyes específicas. Algunos ejemplos son los animales de producción, los animales destinados a la experimentación, el transporte de animales o el sacrificio, para los que la Unión Europea tiene competencias. Hay que seguir lo que dice la directiva europea, que marca unas bases. A partir de éstas los países pueden mejorarlas, un hecho que no pasa en España. En el caso de los toros, existe la ley taurina y ya sabíamos que en esta ley de animales de compañía no se podría hacer nada al respecto.

Además de la equiparación entre comunidades y del sacrificio cero, ¿en qué puntos avanza esta ley?

En el control más riguroso y exhaustivo de la compraventa. Actualmente, la venta en tiendas de ciertos animales, como perros, gatos y hurones, queda prohibida.

Estamos a la espera de conocer que otros animales tampoco se podrán vender, según se incluyan o no en el listado positivo de animales de compañía. De todos modos, los animales que sí puedan venderse no se podrán exhibir en los escaparates a la vista del público para no incentivar la venta. Asimismo, se limitará la variedad de especies de animales que pueden ser objeto de cría, compra y tenencia, como son las especies silvestres o exóticas.

También es importante la creación de un registro general de animales de compañía. Las comunidades tendrán que facilitar toda la información al respecto. Y, gracias a compartir estos datos entre ellas, se podrán identificar mejor los animales ante la pérdida, el abandono o el maltrato. Un aspecto que queda reflejado brevemente, pero que es relevante, son los protocolos que deberán establecerse en situaciones de emergencia, como incendios u otras catástrofes, en las que los animales siempre quedan desamparados.

Otro punto positivo que destacan muchas entidades es el reconocimiento y la regulación de las colonias felinas.

Efectivamente, con esta ley las colonias felinas en todo el Estado tendrán cierto estatus. Los ayuntamientos de los municipios, tendrán que localizar las colonias de gatos, y responsabilizarse del control y el cuidado de estos animales.

Asimismo, compromete a los municipios y a las comunidades autónomas a colaborar con las personas cuidadoras de las colonias felinas para su gestión. Estas personas, además, estarán reconocidas y tendrán derechos y obligaciones.

También se establece y obliga a las comunidades y ayuntamientos a colaborar y elaborar estadísticas e informes sobre la situación de cada una de las colonias. Estas estadísticas permitirán evaluar, por separado y conjuntamente, la protección de los derechos de los animales. Del mismo modo, permitirá avanzar en las políticas públicas de protección de animales que hay que planificar, tal y como recoge la ley.

En definitiva, es una ley que abarca muchos temas.

Es una ley muy densa, muy complicada. Vemos que también se ha quedado a medias, se nota que tenía la ambición de tratar muchos temas, y con un redactado que quería ir avanzando, pero que después, en los mismos artículos, de alguna manera, se desdice.

Es también, muy reiterativa. Una ley tiene que ser clara, concisa y muy taxativa, que se entienda perfectamente lo que se quiere y lo que se pretende hacer.

Es importante, por tanto, ver de qué manera se desarrolla.

Es una ley de difícil aplicación. Porque una ley no es únicamente el redactado, sino que después hay que aplicarla. Y vemos que será bastante complicado que se implemente. Hay que recordar que se presentaron unas

cuatrocientas enmiendas, de las cuales se aceptaron algunas. Todo ello deberá integrarse dentro de la ley.

Esta ley entrará en vigor después de seis meses de su aprobación. Hay capítulos que deberán desarrollarse durante este tiempo. A continuación, vendrá el reglamento, que este es otro tema. De hecho, todavía estamos pendientes de que la ley catalana desarrolle su reglamento. Hace muchos años que lo estamos esperando. Sin reglamento, una ley siempre queda coja. No es para estar demasiado contentos. No podemos estar demasiado satisfechos.

Autor: Carlos Faneca (04/05/2023).

Texto traducido al castellano por ADDA.

Enlace entrevista original:

<https://xarxanet.org/ambiental/noticies/car-me-mendez-la-llei-de-benestar-animalevidencia-la-debilitat-politica-amb-certs>

LA CARA I LA CREU DE LES ILLES FÈROE

Cara: La natura salvatge

Text i fotos: Montserrat Ubach i Tarrés

Acabem de tornar de les Illes Fèroe. Un arxipèlag que ens ha robat el cor per la seva bellesa.

Però no podem passar de puntetes per sobre un dels espectacles més sagnants contra els animals que els seus habitants mantenen en ares de "la tradició": el Grindadráp. És la cara i la creu de la moneda.

Dediquem aquesta primera part a la natura salvatge de les Fèroe. En una segona a denunciar allò que indigna la comunitat internacional.

Les Illes Fèroe

L'arxipèlag de les Fèroe, situat al mig de l'Oceà Atlàntic, és un país autònom de Dinamarca i no forma part de la Comunitat Europea.

Consta de 18 illes d'origen volcànic, de les quals 17 estan habitades, però poc: dels 50.000 en total, uns 20.000 viuen a la capital, la qual cosa permet -si més no, fora de temporada alta- gaudir, gaire bé en solitari, de les seves muntanyes, dels espectaculars penya-segats on hi nien milers d'aus marines i dels interminables prats per on pasturen les ovelles escampades per tot el territori.

De fet, "Foroyar" significa "illes de les ovelles", un nom més que idoni per descriure aquest arxipèlag.

No hi ha boscos i els pocs arbres que vam veure els havien plantat als jardins de les cases i als parcs urbans a tall d'ornament.

Hem recorregut nou d'aquestes illes a la primavera de 2023, just quan la neu era fosa i ni rastre del poc turisme que la visita en temporada alta. Solitud i naturalesa salvatge, per nosaltres, els ingredients perfectes.

La solitud

Dos exemples de la solitud que hem gaudit en aquest viatge: el cotxe i la casa rural que vam llogar a l'illa d'Estreymoy. Ni per un ni per l'altra vam tenir "contacte humà" en tots els dies.

Pel que fa el cotxe ens el vam trobar amb les portes obertes al parking de l'aeroport amb les claus i el contracte per signar a la vista. Per a tornar-lo, la mateixa operació.

Per entrar a la casa ens van indicar per telèfon la contrasenya de la caixeta numèrica que hi havia l'entrada. Al marxar ningú va venir a comprovar que no ens haguéssim endut tot el mobiliari ni l'ovella que pasturava pel jardí. Per suposat no vam veure ni cap veí ni ningú passejant pels voltants.

Les carreteres, solitàries; molts poblets, ni una ànima.

Le ovelles

En tot l'arxipèlag hi ha més de 60.000 caps d'ovella que superen de llarg el nombre de persones.

El 2015, els feroesos, cansats de demanar a Google Maps que visités les seves illes per mapar-les i registrar-ne cada racó, van crear el "Sheep view 360", un projecte consistent en col·locar una càmera amb un panel solar al llom de les seves ovelles. Problema resolt.

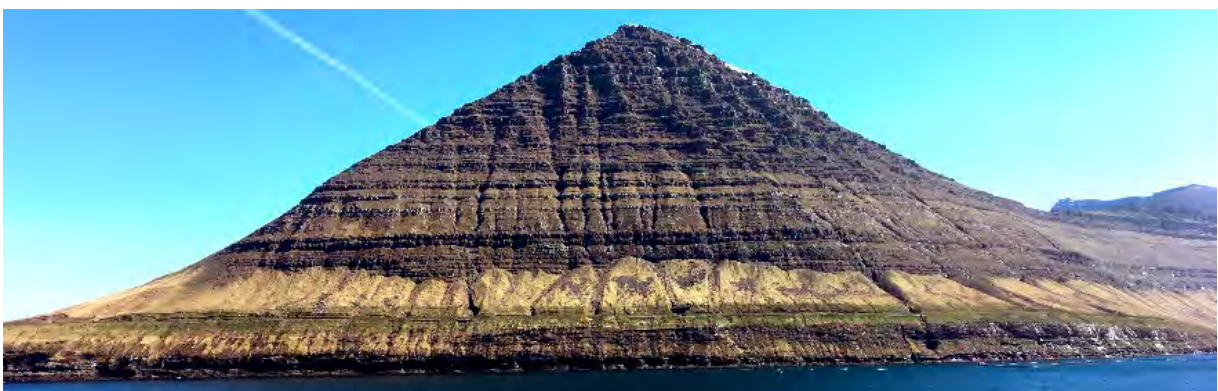

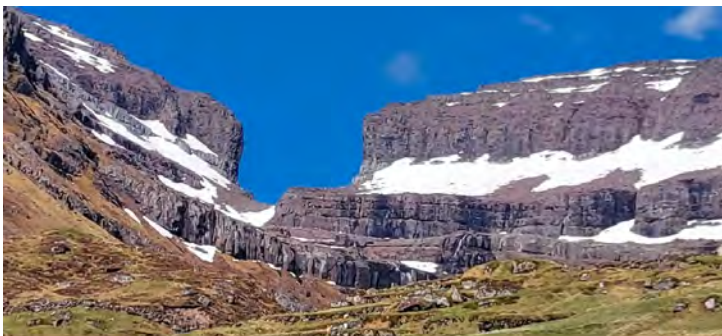
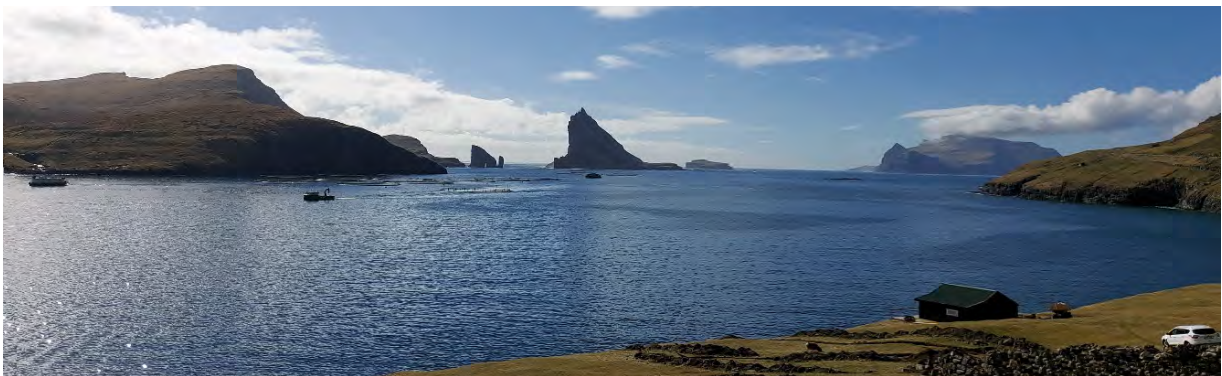

La geologia

La història geològica de les Illes Fèroe comença per un període volcànic actiu de fa uns 55 milions d'anys, seguit d'un segon període de processos d'erosió i dipòsit -en els quals les glaceres hi van tenir un paper important- que li ha donat el seu aspecte actual.

Es poden observar els diferents fluxos de basalt que s'alternen amb fines capes de cendres i que li donen aquest característic paisatge d'estrats horitzontals

El paisatge

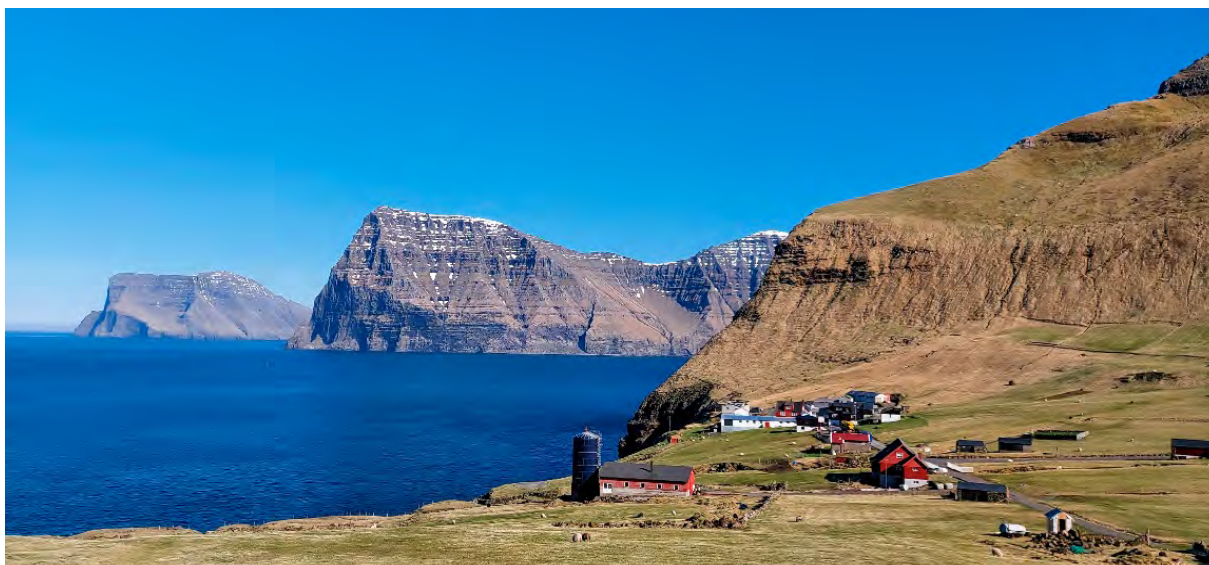
La geomorfologia de les Illes Fèroe es basa en fiords, muntanyes escarpades, penya-segats, turons i cascades. L'aigua corre per tot arreu.

Els penya-segats

Per aproximar-nos al màxim als imponents penya-segats i observar les aus que hi nien, en algunes de les nou illes visitades va caldre una llanxa motora o un petit vaixell. Això ens va donar l'oportunitat d'endinsar-nos pels fiords, d'estretes i altes parets rocalloses, i a alguna cova marina. En altres illes les excursions a peu van ser la millor opció.

Les cases i els pobles

Històries i llegendes

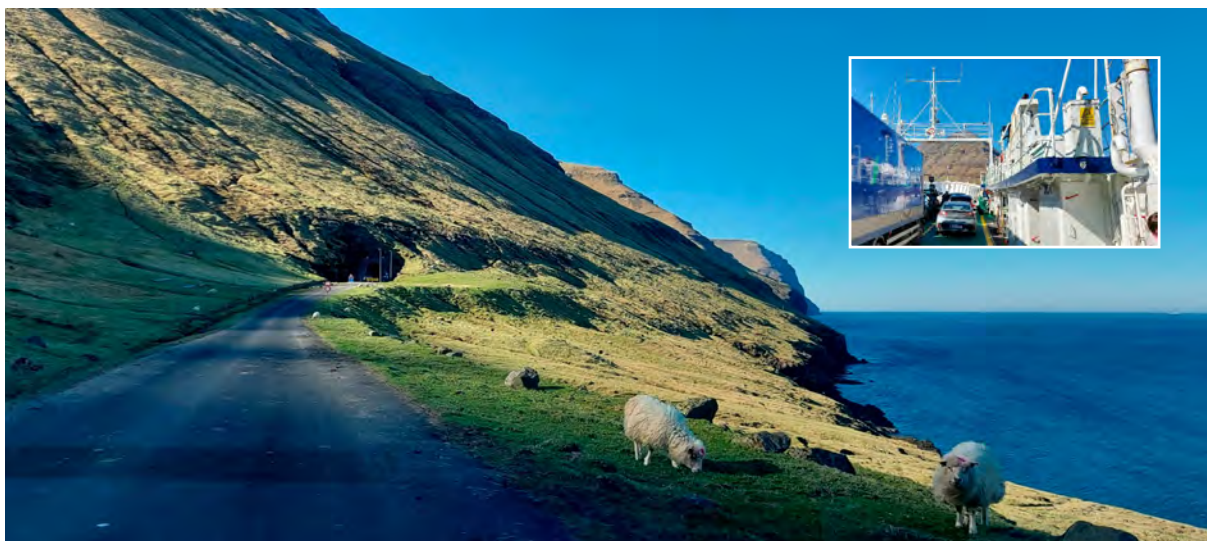
Nikur (foto superior) és una mítica bèstia del folklore escandinau, que apareix al Ilac Sorvagsvatn a l'illa de Vágar. Atrau la gent que passa, principalment els nens, i els arrossega al fons del Ilac. Però si algú crida en veu alta el seu nom perd el poder i se submergeix.

Una visita obligada a les Fèroe són les runes de la Catedral de Sant Magnus, a l'illa de Streymoy, aixecada al poble de Kirkjubour, antiga seu episcopal de tot l'arxipèlag i amb antecedents històrics que es remunten al 999 amb el líder viking Olav Tryggvason.

Kopakonan a la illa de Kalsoy. La llegenda de la dona-foca ens explica com les foques, que viuen al mar, es converteixen en dones un dia a l'any i, com un jove del poble es va enamorar d'una d'elles i li va amagar la seva pell de foca perquè no es tornés a submergir al mar i l'abandonés.

Ponts, ferris i túnels submarins.

Actualment hi ha 20 túnels que perforen les muntanyes volcàniques de les Fèroe i que permeten arribar als paratges més inaccessibles i passar d'una illa a l'altra. En total sumen 55 km de carretera, inclosos els tres túnels de peatge submarins: el de Vágar de 4,9 km, inaugurat el 2002, el de Norðoya de 6,2 km, el 2006 i el de Streymoy, d' 11 km, el 2023.

La primera rotonda submarina del món

A primers d'aquest any 2023 ha quedat inaugurat oficialment el túnel submarí que connecta l'illa de Streymoy amb la d'Eysturoy i baixa fins a 187 metres sota el mar. Compte amb una espectacular rotonda submarina, feta de pedra volcànica que ha estat decorada per l'artista feroès Tróndur Patrusson. És la primera rotonda submarina del món.

LA CARA Y LA CRUZ DE LAS ISLAS FEROE

Cruz: el Grindadráp

El Grindadráp tiene lugar una vez al año. Este día los habitantes Feroe llevan a cabo una feroz matanza de ballenas piloto y delfines que pasan cerca de las islas en busca de peces y calamares para su sustento. En 2021, solo de delfines blancos exterminaron 1.423 ejemplares, incluidas hembras preñadas y crías.

Con sus barcas y redes, los pescadores los acorralan en la playa, hacia donde corren adultos, ancianos y niños con cuchillos, ganchos y hoces afiladas para asesinarlos. Y el mar se tiñe de rojo.

Según recoge la ley más antigua de la que se tiene registro (1298), desde la época de los vikingos se han cazado ballenas y delfines en las islas Feroe. El Grindadráp se cree que se practica desde 1584 y ello representaba una gran fuente de alimento para la población. Pero hoy esta práctica se ha convertido en tan solo una "tradición" cruel con los animales que, como otras, en diferente países, aun no se ha conseguido erradicar.

SEA SHEPHERD CONTRA EL GRINDADRÁP

Sea Shepherd es una organización internacional, sin ánimo de lucro, fundada en 1977 por Paul Watson, uno de los miembros fundadores de Greenpeace. Desde sus inicios ha crecido hasta convertirse en un movimiento global con grupos independientes en más de 20 países, entre ellos España. En 2013, Sea Shepherd Global se estableció en Ámsterdam para coordinar las comunicaciones y la logística para la flota de Sea Shepherd en campañas fuera de los Estados Unidos.

Su misión es proteger la vida marina y poner fin a la destrucción de su hábitat en los océanos del mundo. Sea Shepherd utiliza tácticas innovadoras de acción directa para defender, conservar y proteger el delicado equilibrio marino y la biodiversidad de los mares y hacer cumplir las leyes internacionales de conservación.

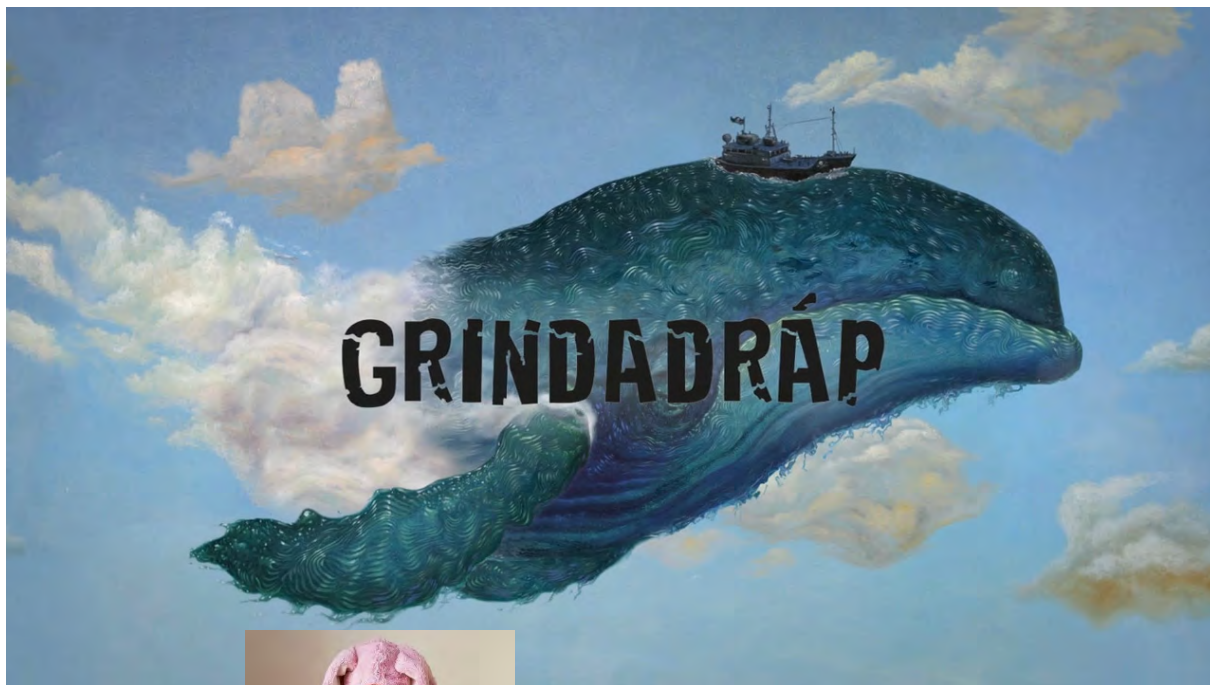
Por supuesto, el Grindadráp de las islas Feroe es uno de los campos de batalla de esta organización.

Según Sea Shepherd *“las crecientes restricciones impiden a nuestros voluntarios entrar en las Islas Feroe en un intento de encubrir los horrosos Grindadráp. Pero a medida que el campo de batalla cambia, nosotros también cambiamos nuestra táctica. La “Operación Fiordos Sangrientos” lleva la batalla al corazón de las instituciones feroesas y danesas que siguen promoviendo esta práctica anticuada”*.

Sea Shepherd ha presentado oficialmente una solicitud a la Comisión Europea para que inicie un procedimiento de infracción contra Dinamarca. Una directiva de la UE prohíbe a los estados miembros cualquier forma de perturbación, captura o matanza deliberada.

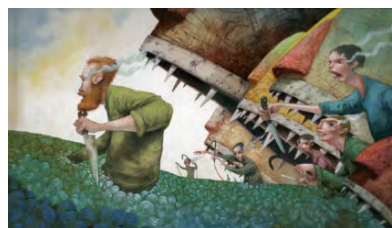
UN PRECIOSO CUENTO PARA CONCIENZAR A LOS NIÑOS

Roger Olmos

Geer Von

“Grindadráp” también es el título del precioso libro que combina una conmovedora historia, contada por Geer Von, de Sea Shepherd, con evocadoras imágenes de Roger Olmos, artista vegano y activista de los derechos de los animales que, durante años a través de su arte, ha estado promoviendo el respeto por el medio ambiente y todas las criaturas vivientes. Un tierno libro cuya lectura recomendamos vivamente.

Participa comprando el libro o hazte voluntario de Sea Shepherd.

Consulta su página <https://seashepherd.es>

APADRINA UN TITÍ

APADRINAMIENTO

i

“EL JARDÍN DE LOS TITÍS Y TAMARINOS”

Libro de anécdotas, viajes i aventuras de los titís y tamarinos de Darwin, con más de 200 fotografías originales y edición de lujo

70 €

(certificado, libro y envío)

Información de como apadrinar:
darwin@darwin.cat www.darwin.cat